

BİLGİ, DOSTLUK VE SEVGİ

Râgıb İsfahânî

Çeviri: Kübra Öztürk

İÇİNDEKİLER

Çevirenin Takdimi.....	7
------------------------	---

Birinci Risâle

İnsanî İlişkiler ve İletişim Âdâbı (Risâle Fî Âdâbî Muhâlatatî'n-Nâs)	9
--	---

Birinci Bölüm: İnsanlarla Yakın İlişki İçinde Olmak ve Onlardan Uzak Yaşamak, Bu İki Yaşantının Olumlu ve Olumsuz Yanları	13
---	----

İkinci Bölüm: Sevgi, Çeşitleri ve Sevgiyi Gerektiren Sebepler	21
---	----

Üçüncü Bölüm: İnsanın ve Diğer Varlıkların Karakterlerinde Bulunan Problemler	23
--	----

Dördüncü Bölüm: Sevgi Çeşitleri ve En Kıymetli Sevgi	29
--	----

Beşinci Bölüm: Meveddet, Muhabbet, Sadakat ve Benzeri Kavramların Mahiyeti ve Kökeni	33
---	----

Altıncı Bölüm: Allah'ın Kullarına, Kulların Allah'a Olan Sevgisi, Allah İle Kullar Arasındaki Dostluk ve Bu İfadenin Kullanımının Cevâzı	39
--	----

Yedinci Bölüm: Arkadaş Edinme Hususunda İnsanların Farklılığı	45
--	----

Sekizinci Bölüm: Arkadaş Edinmenin Fazileti	49
Dokuzuncu Bölüm: İdeal Arkadaş Sayısı	53
Onuncu Bölüm: Arkadaş Seçerken ve Edinirken	
Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	55
On Birinci Bölüm: Kişinin Arkadaşı İçin Feda Etmesi Fakat	
Ondan Beklememesi Gereken Şeyler	59
On İkinci Bölüm: Diğer İnsanlarla Birlikte Yaşama ve	
Geçinme.....	69

İkinci Risâle

İnsanın İlimlerle Yükselmesi	
(Risâle Fî Fazileti'l-İnsân Bi'l-Ulûm).....	73
Birinci Bölüm: İnsanın Diğer Canlılara Üstünlüğü	77
İkinci Bölüm: İnsana Fazilet Kazandırmayan Şeyler.....	79
Üçüncü Bölüm: Aklın Fazileti	83
Dördüncü Bölüm: Akıl Çeşitleri	85
Beşinci Bölüm: Çalışarak Elde Edilen Bilgi Çeşitleri.....	87
Altıncı Bölüm: En Faziletli ve Faydalı İlim	89
Yedinci Bölüm: İlim Talebesinin İhtiyaç Duyduğu	
Hususlar, İlim Öğrenme ve Öğretmenin Yolu	91

Üçüncü Risâle

İlimlerin ve Dünyevî Amellerin Mertebeleri	
(Risâle Fî Merâtibi'l-Ulûm ve'l-A'mâlî'd-Dünyeviyye).....	103

Dördüncü Risâle

Vâhid ve Ehad İsimleri	
(Risâle Fî Zikri'l-Vâhid Ve'l-Ehad).....	121

Kaynakça	129
Dizin.....	135

ÇEVİRENİN TAKDİMİ

İslam dünyasının önemli dil bilimcilerinden ve müfessirlerinden olan, Râgıb el-İsfahânî namıyla meşhur Ebu'l-Kâsım Hüseyin b. Mufazzal b. Muhammed'in 343/954 yılında İsfahan'da doğduğu tahmin edilmektedir. Meşhur bir âlim olmasına rağmen hayatı hakkında yeterince bilgiye sahip değiliz. Kendisi hicrî 5. yüzyılın ilk çeyreğinde vefat etmiştir. Özellikle Kur'an-ı Kerim'deki garib kelimelerin anlamlarını ve kullanım alanlarını inceleyen *el-Müfredât* adlı eseriyle tanınır. Kendisini Şiâ'dan veya Mu'tezile'den sayanlar olmuştusa da *Risâle fi'l-İ'tikâd* ve *Muhâdarât*'daki ifadeleri ve ayrıca elinizdeki kitabın çeşitli yerleri onun Ehl-i Sünnet'ten olduğu hususunda şüphe bırakmayacak mahiyettedir. Bilhassa üçüncü risaledeki biyografik ayrıntılar ile müellifin Ebû Hâşim Cübbâî'ye yönelik eleştirel ifadeleri önemli ve dikkat çekicidir.

Râgıb el-İsfahânî, başta Kur'an ilimleri ve tefsir olmak üzere şer'î ilimlerin yanı sıra felsefe ve aklî ilimlerde de behre sahibi bir İslam âlimi ve mütefekkeri idi. Onun *ez-Zerîa ilâ Mekârimi's-Serîa* ile *Tafsîlü'n-Neş'eteyn ve Tahsîlü's-Saâdeteyn* isimli eserleri İslam ahlâkı alanında öncü ve başta Gazzâlî olmak üzere sonraki ahlâk düşünürlerini derinden etkileyen eserlerdir.

Elinizdeki eser İsfahânî'nin dört farklı risalesinin çevirisinden oluşmaktadır. Bu risaleler insanın en temel varoluşsal sorularından biri olan "İnsan olmak ne demek?" sorusuna farklı bir perspektif sunmakta, insanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliği olan sosyallik, insan ilişkilerinin karmaşık dokusu, sevginin gücü, dostluğun önemi ve ilmin (bilmenin ve ilim öğrenmenin) insan hayatındaki yeri gibi mühim konuları mercek altına almaktadır.

Müellif, “İnsanî İlişkiler ve İletişim Âdâbı” başlıklı ilk risalede, insan ilişkilerinin çeşitli boyutlarını ele alarak, sağlıklı ve mutlu bir yaşam için sosyal bağların ne kadar önemli olduğunu gösterir. Sevgi, arkadaşlık, merhamet gibi kavramları derinlemesine inceler, bu duyguların insan hayatındaki yerini ve önemini ortaya koyar. “İnsanın İlimlerle Yükselmesi” isimli ikinci risalede ise insanın en önemli özelliği olan akıl ve ilim üzerine yoğunlaşır. İlim öğrenmenin önemini, farklı ilim dallarının insan hayatına yönelik etkilerini ve ideal bir öğrencinin sahip olması gereken özellikleri bu bölümde ele alır. İkinci risalenin bir anlamda devamı sayılabilecek “İlimlerin ve Dünyevî Amellerin Mertebeleri” başlıklı üçüncü risalede ilimlerin ve dünyevî çalışmaların mertebelerini karşılaştırarak bunların insan hayatındaki yerini beyan eder. Son risalede ise Allah’ın isimlerinden olan “Vahid” ve “Ehad” kelimelerinin anlamlarını ve ikisi arasındaki farkı inceler.

Risaleleri çevirirken metne tamamen sadık kalmaya gayret ettim. Müellifin dili alışlagelmişe nazaran biraz ağır ve zor olup bazı cümleleri izah istiyordu. Bu hususta eserin muhakkiki Dr. Ömer Abdurrahman es-Sârîsî’nin izahlarından istifade ettim. Metindeki (muhtemelen yazma nüshalardan kaynaklanan) bazı problemlere dipnotlarda işaret ettim. Eserde zikredilen özel isimler hakkında dipnotlarda bilgi verdim. Müellifin istidlâl ve istişhad sadedinde naklettiği hadislerin tahririni yaptım, sıhhat derecelerine dair âlimlerin yorumlarını okuyucuya arz etmeyi bir vazife olarak gördüm. Hadislerin büyük bir bölümü zayıf yahut asılsız olmakla birlikte bu durumun sadece o nakilleri ilgilendirdiğini, müellifin beyan ettiği hakikatleri zayıf düşürmeyeceğini belirtmek isterim. Çevirinin redaksiyonunu üstlenen Asım Cüneyd Köksal ve Nail Okuyucu beyefendilere ve gözden kaçan kusurlarımı müsamaha ile karşılamalarını umduğum siz değerli okuyuculara teşekkürlerimi sunar, keyifli okumalar dilerim.

Kübra Öztürk